KLİNİK ÇALIŞMA / CLINICAL TRIAL
Ege Klin Tıp Derg 2021;59 (2): 163- 169

Türkiye'de Anesteziyoloji ve Reanimasyon Uzmanlık Eğitimi: Eğiticilerin Bakış Açısı

Anaesthesiology and Reanimation Education in Turkey: Educators' Views

Volkan HANCI *0000-0002-2227-194X
Şule ÖZBİLGİN *0000-0002-2940-8988
Aydın TAŞDÖĞEN* 0000-0003-4406-0745
Serhan YURTLU* 0000-0003-3020-1586
Bahar KUVAKİ BALKAN *0000-0002-5160-0634
Erol GÖKEL *0000-0003-1448-8580

Dokuz Eylül Üniversitesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon AD.

Yazışma Adresi: Volkan HANCI
Dokuz Eylül Üniversitesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon AD.
E-mail: vhanci@gmail.com

Geliş Tarihi: 01/03/2021
Kabul Tarihi:21/06/2021

Öz

Amaç: Çalışmamızda Anesteziyoloji ve Reanimasyon alanında görev alan eğiticilerin bakış açısı ile kurumlarındaki uzmanlık eğitimi programlarının ve eğitim uygulamalarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışmamız Türkiye'deki Eğitim ve Araştırma Hastaneleri ve Üniversite Hastanelerinde, Anesteziyoloji ve Reanimasyon alanında görev yapan eğitici niteliğine sahip katılımcılara web bazlı anketin; bilgisayar ortamında e-mail ile gönderilmesi ile gerçekleştirildi. Anket formu; demografik özellikleri, kurumları ve eğitim ile ilgili bilgi ve uygulamaları sorgulayan 83 sorudan oluşmaktaydı.

Bulgular: Çalışmamıza %23.5'i Sağlık Bakanlığı Eğitim Araştırma, %68.6'sı üniversite, %7.8'i de afiliye hastanelerinde olmak üzere toplam 51 eğitici katıldı. Eğiticilerin %35.3'ü profesör, % 31,4'ü doçent, %25.5'i doktor öğretim üyesi, %5.9'u öğretim görevlisi, %2'si ise başasistandı. Katılımcıların %64.7'si görev yaptıkları eğitim kurumlarında bir Çekirdek Eğitim Müfredatı bulunduğunu, %31,4'ü müfredat bulunmadığını, %3,9'u ise bilgisi olmadığını belirtti. Kurumunuzda TUÖ' leri en fazla bilgiyi kimden öğrenmektedir sorusuna katılımcıların %78,4'i kıdemli TUÖ' ler, %76,5'i ise eğiticiler olarak cevap verdi. Eğiticilerin %49'u kurumlarında ön planda eğitim ve hizmetin verildiğini belirtti. Eğiticilerin %60.8'inin Anesteziyoloji ve Reanimasyon TUKMOS komisyonu hakkında bilgisi bulunmakta olduğunu ve %54.9'u TUKMOS Anesteziyoloji ve Reanimasyon v.2.1 çekirdek eğitim müfredat ve standartlarını bildiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte rastgele seçilen örnek yeterliliklerin bilinme oranları %8 ile %78 arasında değişmekte olup, ortalama %40,7 olarak hesaplanmıştır. Eğiticilerin %64'ü kliniklerinde eğitimlerinin TUKMOS müfredatının tamamını karşılamadığını belirtmiştir. Bunun nedeni olarak katılımcılar en çok sıklıkta kurumlarında cerrahi branşlarda eksiklerin olması, iş yoğunluğu, donanım, eğitim araç mekan eksikliklerini belirtmiştir.

Sonuç: Eğiticiler arasında TUKMOS ve çekirdek eğitim müfredatı hakkındaki farkındalık ve bilgi yeterli düzeyde değildir ve eğiticilerin yarısından fazlası kurumlarında TUKMOS müfredatının tamamının karşılanmadığını düşünmektedir. Bunun nedeni olarak kurumlarda cerrahi branşlarda eksiklerin olması, iş yoğunluğu, donanım, eğitim araç mekan eksiklikleri belirtilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anestezi, anesteziyolog, eğitim, eğitici

Abstract

Objective: In our study, it was aimed to evaluate the specialty training programs and educational practices in their institutions with the perspective of educators working in the field of Anaesthesiology and Reanimation.

Material and Method: A web-based survey was sent by email to educators in Anesthesiology and Reanimation at Education and Research hospitals in Turkey. The survey form comprised 83 questions about demographic characteristics, institution and training characteristics, and information and practices regarding education.

Results: A total of 51 educators participated in our study, 23.5% of them from Ministry of Health Education Research, 68.6% from university and 7.8% from affiliate hospitals. 35.3% of the educators were professors, 31.4% were associate professors, 25.5% were doctor lecturers, 5.9% were lecturers, and 2% were specialist. 64.7% of the participants stated that there is a Core Education Curriculum in the educational institutions they work in, 31.4% did not have the curriculum and 3.9% did not have any knowledge. To the question of who gets the most information about the residens(TUÖ) in your institution, 78.4% of the participants answered as senior TUOs and 76.5% as educators. 49% of the educators stated that education and service are given in the foreground in their institutions. 60.8% of the educators stated that they had information about the Anesthesiology and Reanimation TUKMOS commission and 54.9% of them knew the core training curriculum and standards of TUKMOS Anesthesiology and Reanimation v.2.1. However, the rate of knowledge of randomly selected sample qualifications ranges from 8% to 78%, and the average was calculated as 40.7%. 64% of the educators stated that their Clinical training did not meet the entire TUKMOS curriculum. The reason for this is that the participants mostly stated that there are deficiencies in surgical branches in their institutions, workload, equipment, training tools and space deficiences.

Conclusion: The awareness and knowledge of TUKMOS and its core curriculum among the educators is not sufficient and more than half of the trainers think that the TUKMOS curriculum is not fully met in their institutions. The reason for this is stated that there are deficiencies in surgical branches in institutions, workload, equipment, training tools and space deficiencies.

Keywords: Anaestheisa, anesthesiologists, educators, education

Giriş

Tıp alanında oluşturulan uzmanlık eğitimi programları, Tıpta Uzmanlık Öğrencilerinin (TUÖ) mesleki ve kişisel açıdan gelişimlerinin sağlanması ile hastaların güvenli ve uygun sağlık hizmeti almaları için; TUÖ'ne, eğiticilerin rehberlik ve gözetiminde sunulan, organize eğitim programlarıdır (1, 2). Uzmanlık eğitimi programları boyunca, TUÖ'ne eğitmenleri aracılığıyla alanındaki klinik ve temel teorik ve pratik tıbbi eğitim verilmesinin yanında etkin tıbbi hizmeti sunacakları yetkinlikleri edinmeleri hedeflenmektedir. Eğitim programları TUÖ'lerinin doğru tutum ve davranışları, alanları ile ilgili temel araştırma becerileri ve idari, yönetsel becerileri kazanmaları da hedef edinmiştir (1, 2). Son yıllarda eğitimde geliştirme ve iyileştirme çabaları Dünya'da olduğu gibi ülkemizde de giderek ilerleyen bir ivme kazanmıştır (3).

Geçmiş çalışmalarda pek çok anabilim dalında eğitim alan TUÖ'nin bakış açısı ile ilgili uzmanlık eğitimlerinin değerlendirildiği bilimsel çalışmalar mevcuttur (2–6). Onat L ve ark (1) Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı alanında eğitim alan TUÖ'lerinin bakış açısıyla, eğitim veren kurumlardaki durumu, aldıkları eğitimi, çalışma ortamı ile ilgili verileri değerlendiren bir çalışma yapmışlardır. Bununla birlikte yaptığımız literatür analizinde, ülkemizdeki tıpta uzmanlık eğitimini, eğitim sürecinin diğer bir paydaşı olan eğiticilerin gözünden değerlendiren çalışma bulunmamaktadır.

Bu çalışmanın amacı ülkemizde Anestezi ve Reanimasyon uzmanlık eğitiminde görev alan eğiticilerin kurumlarındaki uzmanlık eğitimi programı ve uygulamaları, TUÖ çalışma koşulları ve nöbet sistemlerinin belirlenmesi ile uzmanlık eğitiminin mevcut durumunun eğiticilerin bakış açısı ile saptanmasıdır.

Gereç Ve Yöntem

Bu çalışma kesitsel bir anket çalışmasıdır. Dokuz Eylül Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurul (Karar no:2017/22-18, Tarih:14.09.2017), onayı alındıktan sonra yapılmıştır. Türkiye'deki Eğitim ve Araştırma Hastaneleri ve Üniversite Hastanelerinde, Anesteziyoloji ve Reanimasyon alanında görev alan eğiticilere 83 soru içeren web bazlı anket formu bilgisayar ortamında e-mail ile gönderilerek gerçekleştirildi. Eğiticilerin e-mail adresleri kurumları aracılığı ile elde edildi. Ankete katılmak zorunlu değildi, anket formu eğiticilere 15.09.2017 tarihinden itibaren haftalık olarak 15.10.2017 tarihine dek 4 defa yollandı. Bir ay içerisinde anketi doldurmamış eğiticiler ankete katılmayı kabul etmemiş olarak değerlendirildi.

Anket formu; demografik özellikler, kurum özellikleri, eğitimle ve uygulamalarla ilgili bilgiler, TUÖ şartlarının eğiticiler gözünden değerlendirilmesi, eğiticilerin çekirdek eğitim programına yaklaşımları ve bu konudaki genel bilgileri gibi konulara değinen 83 sorudan oluşan anket şeklinde düzenlenmiştir.

Ülkemizde Türk Anesteziyoloji ve Reanimasyon Derneğinin yayınladığı Eğitim kurumları rehberine göre sağlık bakanlığı ve üniversite hastanelerinde eğitici olarak görev yapan toplam 706 kişinin tümüne e-mail ile anket yollandı.

İstatistiksel Analiz

Ankette yöneltilen sorulara verilen yanıtlardan elde edilen veriler Windows için *Statistical Package for the Social Sciences* (SPSS Inc, Chicago, IL, USA) 15.0 versiyon paket programı kullanılarak analiz edildi. Ortalama belirten veriler mean ± standart sapma olarak, sıklık belirten veriler sayı(n) ve yüzde(%) olarak belirtildi.

Bulgular

Çalışmamıza Anesteziyoloji ve Reanimasyon alanında eğitici olarak görev yapan ve Türk Anesteziyoloji ve Reanimasyon Derneğinin yayınladığı Eğitim kurumları rehberine yer alan anketin gönderildiği 706 eğiticinin 51 (%7.22)'i yanıtları ile katıldı.

Çalışmamıza katılan 51 eğiticinin %23.5'i Sağlık Bakanlığı Eğitim Araştırma, %68.6'sı üniversite, %7.8'i de afiliye hastanelerinde görev yapmaktaydı. Eğiticilerin %35.3'ü profesör, % 31,4'ü doçent, %25.5'i doktor öğretim üyesi, %5.9'u öğretim görevlisi, %2'si ise başasistandı. Katılımcıların %54.9'unun erkek, %45.1'inin kadın olduğu belirlendi.

Anketimize katılan eğiticilerin çalıştıkları merkezlerdeki ameliyathane salonu-çalışma noktası sayısının ortalama 23,13±1,31 olduğu, ortalama TUÖ sayısının 18,05±1,37 olduğu, işlerin aksamadan yürütülebilmesi için katılımcılara göre ortalama 30,84±2,42 TUÖ olması gerektiği belirlendi. Eğiticilere göre kurumlarda TUÖ'lerinin haftalık çalışma saati 72,05±2,35 saat olarak bulundu. Çalışmamıza katılan eğiticilerin sadece %3.9'u, bölümlerinde TUÖ'lerinin nöbet sonrası izin kullanabildiğini belirtmiştir. Bunula birlikte %72.5'i TUÖ'lerinin nöbet sonrası izin kullanması gerektiğini desteklerken, %21.6'sı nöbet sonrası izin kullanılmasına karşı olduğunu bildirmiştir. Eğiticilerin %66.7'si kliniklerinde TUÖ'lerini temsil eden bir TUÖ temsilcisi olduğunu belirtmiştir.

Çalışmamıza katılan eğiticilerin %64.7'si görev yaptıkları eğitim kurumlarda yapılandırılmış bir "Tıpta Uzmanlık Öğrencisi Eğitimi Programı" ya da "Çekirdek Eğitim Müfredatı" bulunduğunu, %31,4'ü böyle bir müfredat bulunmadığını, %3,9'u ise bu konuda bir bilgisi olmadığını belirtti. Eğiticilerin %60.8'inin Anesteziyoloji ve Reanimasyon Tıpta Uzmanlık Kurulu Müfredat Oluşturma ve Standart Belirleme Sistemi (TUKMOS) komisyonu hakkında bilgisi bulunmakta olduğunu ve %54.9'u TUKMOS Anesteziyoloji ve Reanimasyon çekirdek eğitim müfredat ve standartlarını bildiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte rastgele seçilen örnek yeterliliklerin bilinme oranları %7.84 ile %78.43 arasında değişmekte olup, ortalama %40,78 olarak hesaplanmıştır (Tablo 1). Çalışmamıza katılan eğiticilere, "TUK tarafından kabul edilen TUKMOS Anesteziyoloji ve Reanimasyon v.2.1 çekirdek eğitim müfredat ve standartları hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?" sorusu yöneltildiğinde, eğiticilerin %42'si "Yeterli / Olumlu / Uygun" %32'si "Fikrim yok / Bilgim yok / Görüş bildirmeyen", %16'sı "Eksik / Yetersiz / Geliştirilmeli", %8'i "Pratikte uygulanması zor / Pratik uygulamayı koşullar belirliyor", %4'ü "Fazla ayrıntılı", %2'si "Zorunlu yapılmalı" ve yine %2'si "TARD görüşü temel alınmalı" yanıtını vermiştir.

Tablo 1. Çalışmamıza katılan eğiticilerin Anesteziyoloji ve Reanimasyon TUKMOS yetkinliklerini bilme oranları (n, %)

YETKİNLİK ADI	Yetkinlik Türü	Bilinme Oranı
ZOR HAVA YOLU	Klinik Yetkinlik	25 (%49.01)
KARDİYOPULMONER ARREST	Klinik Yetkinlik	27 (%52.94)
ANESTEZİ SIRASI KOMPLİKASYONLAR	Klinik Yetkinlik	39 (%76.47)
ANESTEZİ SONRASI KOMPLİKASYONLAR	Klinik Yetkinlik	39 (%76.47)
PERİOPERATİF VE YOĞUN BAKIMDA SIVI-ELEKTROLİT DENGESİ BOZUKLUKLARI	Klinik Yetkinlik	40 (%78.43)
OKSİJEN TEDAVİSİ	Girişimsel Yetkinlik	17 (%33.33)
İNVAZİF VENTİLASYON	Girişimsel Yetkinlik	29 (%56.86)
NONİNVAZİF VENTİLASYON	Girişimsel Yetkinlik	24 (%47.05)
VENTİLATÖRDEN AYIRMA	Girişimsel Yetkinlik	20 (%39.21)
EKSTÜBASYON	Girişimsel Yetkinlik	26 (%50.98)
HASTA GÜVENLİĞİ	Yer almamakta	5 (%9.80)
ULTRASONOGRAFİ	Yer almamakta	6 (%11.76)
SKORLAMA SİSTEMLERİ	Yer almamakta	4 (%7.84)
HASTA NAKLİ	Yer almamakta	5 (%9.80)
KAFA İÇİ BASINÇ İZLEMİ	Yer almamakta	6 (%11.76)
ORTALAMA BİLİNME ORANI		%40.78

Eğiticilere kliniklerinde verilen eğitimin, TUK tarafından kabul edilen TUKMOS Anesteziyoloji ve Reanimasyon çekirdek eğitim müfredat ve standartlarını ne ölçüde kapsamadığı sorusu yöneltildiğinde, %25,5'i kliniklerinde müfredatın üzerinde yetkinliğin aktarıldığını belirtirken, %39.2'si, müfredattaki yetkinliklerin tümünün kliniklerindeki eğitim müfredatında yer aldığını, %35.5'i ise müfredattaki yetkinliklerden daha azının kliniklerindeki eğitim müfredatında yer aldığını bildirmektedir. Bununla birlikte diğer soruda eğiticilere "Sizce kliniğinizde verilen eğitim TUK tarafından kabul edilen TUKMOS Anesteziyoloji ve Reanimasyon v.2.1 çekirdek eğitim müfredat ve standartlarının yüzde kaçını karşılamaktadır" sorusu iletildiğinde, eğiticilerin %64'ü kliniklerinde verilen eğitimin, TUK tarafından kabul edilen TUKMOS Anesteziyoloji ve Reanimasyon çekirdek eğitim müfredat ve standartlarının tamamını karşılayamadığını belirtmişledir. Bu eğiticilerin verdikleri oranlar %25 ile %95 arasında değişmekte olup, ortalama %75±%2 olarak belirlenmiştir. Eğiticilere "Sizce kliniğinizde verilen eğitim TUK tarafından kabul edilen TUKMOS Anesteziyoloji ve Reanimasyon v.2.1 çekirdek eğitim müfredat ve standartlarını tam karşılamıyorsa bunun nedenleri ne/neler olabilir?" sorusu yöneltildiğinde eğiticilerin %40'ı eksik cerrahi branşların olması, %30'u eğitici ve TUÖ'lerinin iş yoğunluğu, %26'sı donanım, eğitim araçları, mekan eksiklikleri, %15'i iç rotasyon (yoğun bakım – algoloji) eksiklikleri, %10'u eğitici eksikliği, %8'i yönetim / organizasyon eksikliği, %8'i eğitici isteksizliği / acemiliği, %4'ü TUÖ eksikliği, %4'ü farkındalık eksikliği, %2'si, ise dış denetim / akreditasyon olmaması yanıtını vermiştir.

Kurumunuzda TUÖ'leri en fazla bilgiyi kimden öğrenmektedir sorusuna katılımcıların %78,4'i kıdemli TUÖ'ler, %76,5'i eğiticiler, %51'i klasik kitaplar, %17.6'sı ise anestezi teknikeri, teknisyeni olarak cevap verdi. Eğiticilerin %49'u kurumlarında ön planda eğitim ve hizmetin, %43.1'i eğitim, araştırma ve hizmetin, %5.9'u sadece hizmetin, %2'si araştırma ve hizmetin verildiğini belirtti. Eğiticilerin %86.3'ü eğitim süresi olarak 5 yılın yeterli bir süre olduğunu belirtirken, %11.8'i uzun bir süre olduğunu, %2'si ise kısa bir süre olduğunu belirtmektedir.

Çalışmamıza katılan eğiticiler kurumlarında Anesteziyoloji ve Reanimasyon TUKMOS kurulunun önerdiği iç rotasyonların bulunma oranlarını %100 ile %32 arasında olarak belirtmiştir (Tablo 2). İç rotasyonlar arasında bulunan aynı zamanda yan dal da olan yoğun bakım alanında %72.5 oranında yan dalı olan eğiticinin bulunduğu ve %82.4 oranında eğitimin süre olarak yeterli olduğu bildirilirken, algoloji alanında ise %60.8 oranında yan dalı olan eğiticinin bulunduğu, bununla beraber eğitimin süre olarak ancak %23.5 oranında yeterli olduğu bildirilmektedir. Katılımcıların tamamı kurumlarında USG olduğunu, %82.4'ü ise USG eğitimi verildiğini bildirmektedir. Katılımcıların %80.4'ü TUÖ'lerinin eksik iç rotasyonları için başka bir merkezde görevlendirilmediğini, %17.6'sı ise eksik iç rotasyonların başka merkezlerde tamamlanabildiğini belirtmektedir. Dış rotasyonlar ile ilişkili olarak, eğiticilerin %66.7'si kardiyoloji, %60.8'i göğüs hastalıkları rotasyonlarının kurumlarında aktif şekilde yapıldığını belirtirken, TUÖ'lerinin dış rotasyonlarda aldıkları eğitimler eğiticiler tarafından %41.2 oranında orta, %21.6 oranında iyi, %15.7 oranında çok kötü, %11.8 oranında kötü olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 2. Çalışmamıza katılan eğiticilerin kurumların iç rotasyonların bulunma oranları (n, %)

İç rotasyon /eğitimler	n-%
Algoloji (2 ay)	30 (%58.8)
Ameliyathane dışı anestezi (3 ay)	47 (%92.2)
Anestezi Polikliniği (3 ay)	47 (%92.2)
Beyin ve Sinir Cerrahisi Anestezisi (4 ay)	48 (%94.1)
Çocuk Cerrahisi Anestezisi (2 ay)	43 (%84.3)
Genel Cerrahi Anestezisi (3 ay)	51 (%100)
Göğüs Cerrahisi Anestezisi (3 ay)	42 (%82.4)
Göz Hastalıkları Cerrahisinde Anestezi (2 ay)	47 (%92.2)
Kadın Hastalıkları ve Doğum Anestezisi (3 ay)	50 (%98)
Kalp ve Damar Cerrahisi Anestezisi (4 ay)	47 (%92.2)
Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Anestezisi (3 ay)	50 (%98)
Ortopedi ve Travmatoloji Anestezisi (3 ay)	51 (%100)
Plastik, Estetik ve Rekonstrüktif Cerrahi Anestezisi (2 ay)	46 (%90.2)
Üroloji Anestezisi (3 ay)	50 (%98)
Yoğun Bakım (12 ay)	47 (%92.2)
Gündüz Hastanesi	26 (%51)
Böbrek Transplantasyonu Anestezisi	30 (%58.8)
Karaciğer Transplantasyonu Anestezisi	17 (%33.3)

Çalışmamızda katılımcıların kurumlarında seminerlerin düzenli şekilde uygulandığı, makale saati ve olgu sunumu toplantılarının ise kısmen uygulandığı tespit edildi (Tablo 3). Katılımcı eğiticilerin %88.2'si kurumlarında düzenli olarak TUÖ teorik yazılı sınavının yapıldığını bildirmişlerdir. Ancak tüm katılımcılar sınavın TUÖ kıdemine etkisi olmadığını belirtmektedir. Eğiticilerin %47.1'i kurumlarında elle doldurulan, %25.5'i elektronik ortamda doldurulan TUÖ karnesi olduğunu belirtirken %27.5 oranında katılımcı kurumlarında TUÖ karnesi olmadığını belirtmiştir.

Tablo 3. Çalışmamıza katılan eğiticilerin kurumlarda eğitim etkinliklerinin düzenli yapılma oranları (n, %) ve donanım bulunma oranları (n, %)

	n - %
Makale saati	32 (%62.7)
Seminer	49 (%96.1)
Olgu sunumu toplantıları	25 (%49)
Mortalite-morbidite toplantısı	10 (%19.6)
Öğretim üyesi teorik dersi	22 (%43.1)
Öğretim üyesi pratik dersi	13 (%23.5)
Sabah toplantısı	6 (%11.8)
Bilimsel toplantı salonu	41 (%80.4)
Kütüphane	24 (%47.1)
Bilgisayar	48 (%94.1)
Barkovizyon	42 (%82.4)
İnternet dergi aboneliği	29 (%56.9)
Deneysel çalışma laboratuarı	13 (%25.5)
TUÖ odası	48 (%94.1)
Simulasyon Odası/Merkezi	7 (%13.7)

Anketimize katılan eğiticilerin kendi bakış açılarıyla TUÖ'lerinin eğitim süreçlerini değerlendirmeleri istendiğinde; katılımcılarımızın çok önemli bir kısmı eğitim süreçlerini stresli ve yorucu olarak değerlendirmiştir. Çalışmamıza katılan eğiticilerin bu soruya en çok verdikleri üçüncü yanıt ise eğitim süreçlerinin "eğitici" olduğu olarak belirlendi. Eğiticilere "Eğitim verdiğiniz kurumda kişi yada kişilerin eğitim verme yeterliliğini ortalama olarak nasıl değerlendirirsiniz sorusu" yöneltildiğinde, eğiticilerin %47.1'i iyi, %25.5'i yeterli, %13.7'si kısmen yeterli, %9.8'i çok iyi, %3.9'u ise yetersiz yanıtını verirken, Eğiticiler "Eğitim verdiğiniz kurumda eğitim alan Tıpta Uzmanlık Öğrencilerinin, eğitim alma isteklerini ortalama olarak nasıl değerlendirirsiniz?" sorusuna ise eğiticilerin %35.3'ü iyi, %35.3'ü kısmen yeterli %17.6'sı yeterli, , %9.8'i çok iyi, %s'si ise yetersiz yanıtını verdi (Tablo 4).

Tablo 4. Eğiticilerin TUÖ eğitim süreçlerini kendi perspektiflerinden değerlendirilmesi

	n - %
Stresli	48 (%94.1)
Yorucu	47 (%92.2)
Eğitici	38 (%74.5)
Geliştirici	34 (%66.7)
Yararlı	27 (%52.9)
Onur kırıcı	5 (%9.8)
Sıkıcı	0 (%0)
Rahat	1 (%29
Eğlenceli	2 (%3.9)

Tartışma

Anket çalışmamızda ülkemizde Anestezi ve Reanimasyon uzmanlık eğitimi veren kurumlarda verilen eğitim ve TUKMOS hakkında eğiticiler tarafından doldurulan anketimiz incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Çalışmamıza Anesteziyoloji ve Reanimasyon alanında eğitici olarak görev yapan ve Türk Anesteziyoloji ve Reanimasyon Derneğinin yayınladığı Eğitim kurumları rehberine yer alan ve anketin gönderildiği 706 eğiticinin 51 (%7.22)'i yanıtları ile katıldı.

Geçmiş çalışmalarda pek çok anabilim dalında eğitim alan TUÖ'nin, eğitime bakışının değerlendirildiği bilimsel çalışmalar mevcuttur (1–6). Yaptığımız bir çalışmada, Onat L ve ark (1) Anesteziyoloji ve Reanimasyon alanında eğitim alan TUÖ'leri bakış açısıyla ülkemizdeki Anesteziyoloji ve Reanimasyon eğitimini değerlendirmiştir. Bununla birlikte yaptığımız literatür analizinde, ülkemizdeki tıpta uzmanlık eğitimini ve TUKMOS'u eğitim sürecinin diğer bir paydaşı olan eğiticilerin gözünden değerlendiren çalışma bulunmamaktadır. Yurt dışında da, Anesteziyoloji ve Reanimasyon eğitiminin eğiticiler tarafından bir bütün olarak değerlendirildiği tek çalışma bulunmaktadır (7).

Anketimize katılan eğiticiler kurumlarda TUÖ'lerinin haftalık çalışma saati 72,05±2,35 saat olarak bildirmişlerdir. Onat ve ark (1) yaptıkları çalışmalarına katılan TUÖ ise haftada ortalama 91,69±36,69 saat çalıştığı belirtmişlerdir. 2010 yılında genel cerrahi TUÖ'leri arasında yapılan bir çalışmada (2), TUÖ'lerinin nöbetler dâhil haftalık ortanca çalışma süresi 100 saat olarak saptanmıştır. Göğüs ve Kalp damar cerrahisi TUÖ'leri arasında Çıtak ve ark. (5) yaptığı çalışmada benzer şekilde haftalık çalışma saatinin sıklıkla 90 saat ve üzerinde olduğu izlenmiştir. Bu açıdan bakıldığında, eğitim görevlilerinin, TUÖ'lerinin çalışma saatleri konusunda farkındalıklarının düşük olduğu düşünülmüştür.

Çalışmamıza katılan eğiticilerin sadece %3.9'u, bölümlerinde TUÖ'lerinin nöbet sonrası izin kullanabildiğini belirtmiştir. Onat ve ark (1) Anesteziyoloji TUÖ ile yaptıkları çalışmada da bu oran %3,7 olarak belirlenmiştir. Çiçek ve Terzi'nin (4) çalışmasında nöbet sonrası izin kullanım oranı yalnızca %7.4'tü.

Onat ve ark (1) çalışmasında Anesteziyoloji ve Reanimasyon TUÖ'lerinin tamamı nöbet sonrası izin kullanılmasını desteklerken, yaptığımız bu çalışmada Anesteziyoloji ve Reanimasyon alanındaki eğiticilerin %72.5'i TUÖ'lerinin nöbet sonrası izin kullanması gerektiğini desteklerken, %21.6'sı nöbet sonrası izin kullanılmasına karşı olduğunu bildirmiştir.

Eğiticilerin %33.3'ü kliniklerinde TUÖ'lerini temsil eden bir TUÖ temsilcisi olmadığını belirtmiştir. Onat ve ark (1) çalışmasında da bu oran %36.3'dür. Çiçek ve Terzi'nin (4) çalışmasında katılımcıların %20.6'sı kurumunda TUÖ temsilcisi olmadığı yanıtını vermiştir. Bizim çalışmamızda elde edilen veriler TUÖ temsilcisi bulunma oranında bir düşüş yaşandığını düşündürebilir.

Çalışmamıza katılan eğiticilerin %31,4'ü görev yaptıkları eğitim kurumlarda yapılandırılmış bir "Tıpta Uzmanlık Öğrencisi Eğitimi Programı" ya da "Çekirdek Eğitim Programı (ÇEP)" bulunmadığını belirtmiştir. Onat ve ark (1) çalışmasında Anesteziyoloji TUÖ arasında bu oran %52,6 olarak belirlenmiştir. Bu konuda özellikle kıdem olarak daha düşük TUÖ arasında farkındalığın düşük olması, her iki grup arasındaki farkın nedeni olabilir. Bir diğer bakış açısıyla ise, bir ÇEP olmasına rağmen, eğitim faaliyetlerinin TUÖ'lerine yansımaması da bu farkın nedeni olarak karşımıza çıkabilir.

Çalışmamızda eğitim görevlilerine TUÖ'lerinin bilgiye erişim yolları sorulduğunda, katılımcıların %78,4'i kıdemli TUÖ'ler, %76,5'i eğiticiler, %51'i klasik kitaplar olarak yanıt verirken, Onat ve ark (1) çalışmasında aynı soruya TUÖ'nin %79,3'ü kıdemli TUÖ, %39.3'ü klasik kitaplar, ancak %24.1'i eğiticiler cevabını vermiştir. Katılımcıların alanlarındaki bilgileri sıklıkla kıdemli TUÖ'den edinmeleri sonucu tıp eğitimindeki usta-çırak ilişkisi yerini akran eğitimine ve çırak-çırak ilişkisine bırakmaktadır (1). Bu durum artan hizmet yükü ile beraber eğitmenlerin TUÖ'leri açısından giderek daha az ulaşılır olmasına bağlanmıştır (1). Çalışmamızda da eğiticilerin de en çok kıdemli TUÖ yanıtını vermesi, Onat ve ark (1) bulgularını destekler niteliktedir.

Kurumunuzun ön planda verdiği hizmeti nasıl tanımlarsınız sorusuna eğiticilerin %49'u eğitim ve hizmet, %43.1'i eğitim, araştırma ve hizmet, %5.9'u sadece hizmet, %2'si araştırma ve hizmet yanıtını verirken Onat ve ark (1) çalışmasında Anesteziyoloji TUÖ'lerinin %57'si kurumunun verdiği hizmeti "sadece hizmet" olarak belirtti. Çiçek ve Terzi'nin (4) çalışmasına göre TUÖ hekimlerin %59.5'i eğitim kurumlarında sadece hizmete önem verildiğini belirtirken, eğitime daha fazla önem verildiğini belirtenlerin oranı %2.5'de kalmıştır. Göğüs Kalp Damar cerrahları arasında yapılan bir çalışmada (5) katılımcıların %64.2'si sadece hizmet görevi yürüttüklerini belirtirmiştir. Bu açıdan farklı yıllarda ve farklı TUÖ topluluklarına yapılan çalışmalarda benzer sonuçların çıkmasına rağmen, eğitici ve TUÖ'lerinin değerlendirmelerinin farklılığı dikkat çekicidir.

Daha önce yapılan bir çalışmada (6) TUÖ eğitiminin teorik bilgilerle desteklenmesi, teorik ders, olgu sunumları, seminerler, makale saati, mortalite/morbidite saatinin eğitimin destekleyici bileşenler olduğu belirtilmiştir. Çalışmamızda da eğitimciler kurumlarında yüksek oranda bilimsel sunumların yapıldığını bildirmişlerdir. Onat ve ark. (1) da TUÖ'lerinin %87,4'ünün bulunduğu kurumlarda bilimsel sunum yapıldığı bildirilmiştir. Çalışmamızda da, Onat ve ark (1) çalışmasına benzer şekilde katılımcıların kurumlarında seminerlerin düzenli şekilde uygulandığı, makale saati ve olgu sunumu toplantılarınınsa kısmen uygulandığı belirlendi.

Çalışmamızda eğiticilerin bakış açısıyla TUÖ'lerinin eğitim süreçleri stresli ve yorucu olarak değerlendirirken, Onat ve ark (1) çalışmasında da TUÖ'lerinin neredeyse hepsi eğitim süreçlerinin yorucu ve stresli olduğunu belirtti. Eğiticilerin en çok verdiği üçüncü yanıt "eğitici" iken, TUÖ'lerinin bu soruyu üçüncü sıklıkla %41 gibi büyük bir oranda onur kırıcı olarak yanıtladığı belirtilmektedir(1). Çıtak ve ark. (5) TUÖ ile yaptıkları çalışmalarında katılımcılarının %69.3'ünün iş yerinde mobbinge uğradığını tespit etmişlerdir. Yaptıkları çalışmada TUÖ'lerinin %37.8'i eğitimlerini onur kırıcı olarak tanımlamışlardır. Cerrahi branşlarda kıdem anlayışı ve ast-üst ilişkileri için yeni düzenlemeler yapılması gerektiğini belirtmişlerdir (5). Aykut ve ark. (8) Türkiye'deki Anesteziyoloji ve Reanimasyon kliniklerinde eğitim alan TUÖ'lerinin mobbing maruziyetini değerlendirmek için yaptıkları çalışmada 101 katılımcının %69,3'ü uzmanlık eğitimi süresince en az bir kez mobbinge maruz kaldığını belirtmiştir.

Çalışmamızda eğiticiler, eğiticileri %9.8 çok iyi, %47.1 iyi, %25.5 yeterli, %13.7 kısmen yeterli, %3.9 ise yetersiz bulurken, ayını konuda Onat ve ark (1). Çalışmasında TUÖ'leri eğiticileri %2.2 çok iyi, %16.7 iyi, %25.9 yeterli, %37 kısmen yeterli, %18.1 ise yetersiz bulduğunu belirtmiştir.

Çalışmamızda eğiticilerin TUKMOS hakkındaki görüş ve bilgileri de değerlendirilmiştir. Çalışmamız bu açıdan ülkemizdeki ilk ve tek çalışmadır. Çalışmamıza katılan eğiticilerin %60.8'inin Anesteziyoloji ve Reanimasyon TUKMOS komisyonu hakkında ve %54.9'u TUKMOS çekirdek eğitim müfredat ve standartlarını bildiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte rastgele seçilen örnek yeterliliklerin bilinme oranları %7.84 ile %78.43 arasında değişmekte olup, ortalama %40,78 olarak hesaplanmıştır. Çalışmamıza katılan eğiticilere, "TUK tarafından kabul edilen TUKMOS Anesteziyoloji ve Reanimasyon v.2.1 çekirdek eğitim müfredat ve standartları hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?" sorusu yöneltildiğinde, TUKMOS ülkemizde sağlık bakanlığı tarafından oluşturulan zorunlu müfredatları kapsamasına rağmen eğiticilerin %32'sinin "Fikrim yok / Bilgim yok / Görüş bildirmeyen", %2'sinin "Zorunlu yapılmalı" ve yine %2'sinin "TARD görüşü temel alınmalı" yanıtını vermesi, eğiticilerin TUKMOS ve ilgili müfredat ve müfredat hedefleri konusunda bilgilendirilmesi ve bir farkındalık oluşturulması gerektiğini kuvvetle düşündürmektedir.

Eğiticilere yöneltilen "Sizce kliniğinizde verilen eğitim TUK tarafından kabul edilen TUKMOS Anesteziyoloji ve Reanimasyon v.2.1 çekirdek eğitim müfredat ve standartlarının yüzde kaçını karşılamaktadır" sorusu iletildiğinde, eğiticilerin %64'ü kliniklerinde verilen eğitimin, TUK tarafından kabul edilen TUKMOS Anesteziyoloji ve Reanimasyon çekirdek eğitim müfredat ve standartlarının tamamını karşılayamadığını belirtmeleri, eğiticilerin verdikleri oranların %25 ile %95 arasında değişmesi ve ortalama %75±%2 olarak belirlenmesi, bu konuda kurumların hem iç hem de dış denetimlerinin yapılması gerektiği konusunu düşündürmektedir. Ayrıca, kurumlarda olan eksik müfredat hedefleri için kurum dışı rotasyonlar da mutlaka uygulamaya geçirilmelidir.

Eğiticilere "Sizce kliniğinizde verilen eğitim TUK tarafından kabul edilen TUKMOS Anesteziyoloji ve Reanimasyon v.2.1 çekirdek eğitim müfredat ve standartlarını tam karşılamıyorsa bunun nedenleri ne/neler olabilir?" sorusu yöneltildiğinde eğiticilerin %40'ı eksik cerrahi branşların olması, %30'u eğitici ve TUÖ'lerinin iş yoğunluğu, %26'sı donanım, eğitim araçları, mekan eksiklikleri, %15'i iç rotasyon (yoğun bakım – algoloji) eksiklikleri, %10'u eğitici eksikliği, %8'i yönetim / organizasyon eksikliği, %8'i eğitici isteksizliği / acemiliği, %4'ü TUÖ eksikliği, %4'ü farkındalık eksikliği, %2'si, ise dış denetim / akreditasyon olmaması yanıtını vermiştir. Gerçekten de hem çalışmamız hem de Onat ve ark (1). çalışması birlikte değerlendirildiğinde, eğitici ve TUÖ'lerinin iş yükü yoğunluğu, eksik iç rotasyonlar, TUÖ eksikliği oldukça dikkati çekmektedir. Eğitim kurumu olarak yetkilendirilmiş kurumlarda eksik ya da eğitim vermeyen cerrahi branşların varlığı da önemli bir sorundur ve Sağlık Bakanlığı TUK sayfasından güncel olarak ulaşılan yetkilendirilmiş uzmanlık eğitim programları (YUEP) listede bu tip kurumların sayılarının arttığı görülebilmektedir (9).

Sonuç olarak; çalışmamıza katılan eğitimcilerin TUKMOS ve çekirdek eğitim müfredatı konusunda farkındalıklarının ve bilgilerinin eksik olduğu, eğiticilerin kurumlarının önemli bir kısmında TUKMOS eğitim müfredat hedeflerinin tamamının karşılanmadığı, bazı iç ve dış rotasyonların yetersiz olduğu ve eğitim hedefine ulaşılamadığı, özellikle algoloji eğitiminin yetersiz olarak değerlendirildiği, bazı kurumlarda bazı iç rotasyonların uygulanma oranının düşük olduğu belirlenmiştir. Bunun nedeni olarak eğiticiler tarafından, kurumlarında cerrahi branşlarda eksiklerin olması, iş yoğunluğu, donanım, eğitim araç mekan eksiklikleri belirtilmektedir. Çalışmamızda eğiticilerin de TUÖ'lerinin eğitim süreçlerini genel olarak yorucu ve stresli olarak nitelendirdiği belirlenmiştir.

Kaynaklar

1. Onat L, Hancı V, Özbilgin Ş, Boztaş N, Taşdöğen A, Yurtlu S, Kuvaki B, Arkan A. Anaesthesiology and Reanimation Education in Turkey: Residents' Views. Turk J Anaesthesiol Reanim. 2019;47(6):496-502.

2. Terzi C, Eryılmaz M, Erel S. Mutlu F, Aytaç E, Gülkesen H. Türk Cerrahi Derneği Asistan Komisyonu Türk Cerrahi Derneği Asistan Komisyonu Genel Cerrahi Uzmanlık Eğitimi Raporu 2010. Türk Cerrahi Derneği, 2010; 7-272. Available from: https://www.researchgate.net/profile/Erman_Aytac/publication/268216630_TURKISH_SURGICAL_ASSOCI-ATION_RESIDENT_COMMITTE_REPORT_ON_SUR-GICAL_EDUCATION/links/5465155d0cf25b85d17d254f/TURKISH-SURGICAL-ASSOCIATION-RESI-DENT-COMMITTE-REPORT-ON-SURGICAL-EDUCA-TION.pdf (10.02.2021).

3. Ergün O, Huri E, Acar C, Binbay M, Zümrütbaş AE, Acar Ö, et al. A look to the urology education and urology profession in Turkey: evaluation of survey results. Turk J Urol 2010; 36: 298-302.

4. Çiçek C, Terzi C. Tıpta uzmanlık eğitimi (İzmir ölçekli iki araştırma ve karşılaştırmalı sonuçları). Türk Tabipleri Birliği Yayınları. Birinci Baskı. Ankara 2006; 1-132.

5. Çıtak N, Altaş Ö. The perspective of thoracic surgery and cardiovascular surgery residents in Turkey on situation of medical training programs and institutions. Türk Göğüs Kalp Damar Cerrahisi Dergisi 2012; 20: 826-34.

6. Kösemehmetoglu K, Öcal BG, Coşkunoğlu EZ, Çulha İ, Çiçek AF, Dağlar E, et al. Resident training in pathology: From resident's point of view. Turk J Pathol 2008; 24: 21-6.

7. Goldmann K, Steinfeldt T, Wulf H. [Anaesthesia education at german university hospitals: the teachers' perspective -- results of a nationwide survey]. Anasthesiol Intensivmed Notfallmed Schmerzther. 2006 Apr;41(4):204-9

8. Aykut G, Efe EM, Bayraktar S, Şentürk S, Başeğmez İ, Özkumit Ö, et al. Mobbing exposure of anaesthesiology residents in Tur-key. Turk J Anaesthesiol Reanim 2016; 44: 177-89.

9. https://tuk.saglik.gov.tr/TR,30148/programlar.html (Erişim tarihi: 10.02.2021)

EGE KLİNİKLERİ TIP DERGİSİ

Dergi Bilgileri | Scimago (SJR) | SHERPA/RoMEO

Dergi Adı	Ege Klinikleri Tıp Dergisi
Issn	Issn : 2148-0990 E-Issn : 2148-8878
Tarandığı İndeksler (2023)	TR DİZİN (ULAKBİM)
Konular	WoS Klinik Tıp (MED) Klinik Tıp TIP, GENEL & DAHİLİ

Ege Klinikleri Tıp Dergisi, cilt.59, sa.2, ss.163-169, 2021 (Hakemli Dergi)

Kapat

Yayın Türü: Makale / Tam Makale

Cilt numarası: 59 **Sayı:** 2

Basım Tarihi: 2021

Dergi Adı: Ege Klinikleri Tıp Dergisi (/journal/getjournaldetailbyarticleid?articleId=a889829d-4d8d-4c35-8a6e-9f615d796a76&modalDisplayedControllerId=5&journalName=Ege%20Klinikleri%20T%C4%B1p%20Dergisi)

Derginin Tarandığı İndeksler: TR DİZİN (ULAKBİM)

Sayfa Sayıları: ss.163-169

Dokuz Eylül Üniversitesi Adresli: Evet

Paylaş

(https(https(https(https(https(https://avesis.deu.edu.tr/yayin/a889829d-4d8d-4d8d-4d8d-Anesteziyoloji